

Rapport

Delrapport E-SENS 2013

EKONOMISTYRNINGSVERKET

**ESV:s rapporter innehåller regeringsuppdrag,
uppdrag från myndigheter och andra instanser
eller egeninitierade utredningar.**

Publikationen kan laddas ner som pdf-fil
eller beställas från www.esv.se

Datum: 2013-12-19

Dnr: 51-1322/2012

ESV-nr: 2013:60

Copyright: ESV

Rapportansvarig: Sören Pedersen

Förord

Detta är Ekonomistyrningsverkets (ESV) avrapportering av arbetet hittills i regeringsuppdraget att leda det svenska deltagandet i EU-projektet E-SENS.

I detta ärende har generaldirektör Mats Wikström beslutat. Utredare Sören Pedersen har varit föredragande. I den slutgiltiga handläggningen har avdelningschef Eva Lindblom och funktionsansvarig Peter Norén deltagit.

Innehåll

Förord	3
1 Sammanfattning	5
2 Inledning	7
3 E-SENS	9
3.1 E-SENS och EU-kommissionen	9
3.2 Uppdrag från Nordiska ministerrådet avseende E-SENS	9
3.3 E-SENS i Sverige	10
4 Svenskt deltagande, organisation och möten	11
5 Genomförda och kommande aktiviteter	12
5.1 Projektledning och administration	12
5.2 Kommunikation och marknadsföring.....	12
5.3 Styrning och långsiktig förvaltning	12
5.4 Juridiskt expertiscenter	13
5.5 Domäner.....	13
5.5.1 Inköp.....	14
5.5.2 Hälsa- och sjukvård	14
5.5.3 Rättsväsendet.....	15
5.5.4 Företagsörslighet.....	15
5.6 Byggstenar	16
5.6.1 Transport av meddelande	16
5.6.2 Riktlinjer för elektroniska dokument och processer	16
5.6.3 E-legitimering, elektroniska signaturer och säkerhetsfrågor	17
5.6.4 Ramverk för test och följsamhet mot specifikationer	17
6 Risker	18
7 Redovisning av ekonomiskt utfall 2013	19
8 Ökat resursbehov 2014 och framåt	20
Ordlista	21

1 Sammanfattning

I rapporten redovisar Ekonomistyrningsverket (ESV) det arbete som har genomförts under 2013 avseende svenskt deltagande i E-SENS utifrån ESV:s regeringsuppdrag att leda och samordna svenskt deltagande i E-SENS samt ge stöd till pilot för elektroniska inköp. I rapporten redovisas också vad som planeras att genomföras under 2014 och framåt.

E-SENS står för Electronic Simple European Networked Services och är ett EU-projekt med syfte att bygga vidare på resultaten från fem storskaliga EU-projekt så kallade LSPer (Large Scale Pilot) med mål att utveckla och effektivisera e-förvaltningen inom EU.

ESV bildar tillsammans med de 6 myndigheterna Tillväxtverket, Bolagsverket, Kammarkollegiet, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Stockholms universitet och Lunds universitet det svenska konsortiet. ESV representerar också Sverige i en nordisk samordningsgrupp som syftar till att identifiera områden med gemensamma intressen samt koordinera ländernas resurser. I E-SENS-konsortiet deltar ca 100 myndigheter från ett 20-tal länder med Tyskland som konsortiets ledare.

ESV har under projektets första nio månader fokuserat på att bygga upp en svensk organisation och en nordisk baltisk samverkansgrupp utifrån våra svenska intressen. Det svenska konsortiet har också identifierat användningsfall och länder att genomföra piloter med.

Sverige kommer att fokusera på domänerna inköp, hälso- och sjukvård och företagsrörlighet samt byggstenar för transport av meddelande, riktlinjer för elektroniska dokument och processer, elektronisk legitimering och signering och säkerhetsfrågor samt test och följsamhet mot specifikationer.

Sverige avser att genomföra piloter i användningsfallen gemensam pris- och produktkatalog för e-upphandling och e-handel, elektronisk order och faktura, samt företagsregistrering. Det svenska målet är att under projektiden åstadkomma transaktioner i produktionsmiljö inom dessa användningsfall med undantag för transferering av kostnader för vård utomlands som sannolikt tar längre tid att realisera.

ESV bedömer att ett deltagande i E-SENS är viktigt för Sverige för att framtidssäkra uppgraderingar av motsvarande befintliga nationella infrastruktur görs med kunskap om de Nordisk/baltiska och europeiska motsvarande satsningarna. Arbetet kräver

dock en omfattande koordineringsinsats nationellt som inte motfinansieras av EU-kommissionen i den utsträckning ESV hade räknat med. ESV kommer därför att äska att anslaget för E-SENS ökas från 2,5 miljoner 3,0 miljoner för 2014. Behovet för 2015 bedöms också vara 3,0 miljoner.

2 Inledning

ESV:s uppdrag kring E-SENS

Regeringen har gett Ekonomistyrningsverket (ESV) i uppdrag att leda och samordna det svenska deltagandet i E-SENS under perioden 1 februari 2013 till och med 31 december 2013. ESV ska även ge särskilt stöd till pilotprojekt för elektroniska inköp inom ramen för E-SENS.

Syftet med denna rapport

Enligt uppdraget ska ESV lämna en rapport av uppdraget till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 31 december 2013. I denna rapport redovisas det arbete som det svenska konsortiet har genomfört under 2013 och det arbete som kommer att genomföras 2014 och framåt.

Bakgrund till E-SENS

EU-kommissionen har inom ramen för Competitiveness & Innovation Program under de senaste åren drivit fem storskaliga EU-pilotprojekt så kallade LSPer (Large Scale Pilot) med mål att skapa säkra, effektiva och interoperabla tjänster mellan myndigheter, företag och medborgare. Den gemensamma utgångspunkten är att underlätta informationsutbytet mellan regioner och länder inom EU. Dessa fem projekt är PEPPOL (inköp), STORK (e-legitimation), EPSOS (hälso- och sjukvård), SPOCS (företagsrörlighet) och ECODEX (rättsväsendet). Sverige har engagerat sig i flera av dessa, däribland EPSOS, STORK och PEPPOL. Övriga projekt har tydliga beröringspunkter med pågående utvecklingsarbete i den svenska offentliga förvaltningen.

De fem projekten börjar närma sig avslut eller har avslutats. Under våren 2012 gjorde kommissionen en utlysning kallad Basic Cross Sector Services för projektförslag. Hösten 2012 fattade kommissionen beslut att etablera ett konsortium och projekt med namnet Electronic Simple European Networked Services (E-SENS) med uppgift att konsolidera, vidareutveckla och sprida resultaten från de fem LSPerna och därigenom stimulera användningen av gränsöverskridande e-tjänster. Detta görs utifrån ett antal användningsfall där man testar och vidareutvecklar de byggstenar som ingår i infrastrukturen.

E-SENS arbete med byggstenar och domäner

Två centrala utgångspunkter för E-SENS är domäner och byggstenar. En domän är ett område för en typ av verksamhet som till exempel hälso- och sjukvård eller företagsrörlighet. Myndigheter är ofta sorterade utifrån domäner eller verksamhetsområden. Inom alla domäner finns behov av att kommunicera. Sättet

eller metoden att kommunicera stöds av en byggsten. Ett viktigt mål med E-SENS är att vidareutveckla befintliga byggstenar så de kan tillämpas i många olika domäner. På detta sätt uppnås en ökad grad av interoperabilitet mellan flera parter då samma byggstenar används.

Syftet är att undvika att domäner utvecklar egna byggstenar och istället stödja utvecklingen av gemensamma byggstenar som kan användas i nya domäner som hittills inte har varit aktuella. E-SENS kan därigenom stimulera användningen av offentliga e-tjänster samt elektroniska inköpsprocesser. I E-SENS ingår ca 100 myndigheter från ett 20-tal länder. E-SENS startade den 1 april 2013 och beräknas pågå till den 1 april 2016.

I första hand sker svenskt deltagandet med utgångspunkt i ett nordiskt-baltiskt perspektiv då infrastrukturen i dessa länder i större utsträckning liknar varandra. Genom att arbeta med byggstenar och domäner som är intressanta för många länder kan man uppnå ett bättre resultat till en lägre kostnad.

3 E-SENS

I följande avsnitt beskrivs de tre centrala nivåerna i E-SENS projektet.

3.1 E-SENS och EU-kommissionen

E-SENS är till för att öka tillgängligheten till offentliga tjänster över gränserna inom EU och därigenom stödja utvecklingen av en gemensam digital marknad. E-SENS avser att vidareutveckla ett antal byggstenar från fem LSPer. E-SENS kommer också att genomföra piloter inom fyra olika domäner där de vidareutvecklade byggstenarna kommer att användas. Målet är att underlätta informationsutbyte inom och mellan länder i Europa. Utgångspunkten i arbetet är användning av öppna standarder, teknisk återanvändbarhet, kunskapsspridning samt förankring nationellt hos de deltagande länderna.

Parallellt med E-SENS startar 2014 EU-kommissionens finansieringsinstrument Connecting Europe Facility (CEF) för förvaltning av bland annat digital infrastruktur. E-SENS byggstenar är tänkta att förvaltas i CEF som pågår till och med 2020.

3.2 Uppdrag från Nordiska ministerrådet avseende E-SENS

Under 2013 initierades ett samarbete inom norden på uppdrag av Nordiska ministerrådet. Samarbetet sker parallellt med E-SENS. Estland deltar också i samarbetet dock utan finansiering.

Syftet med samarbetet är att ur ett nordiskt perspektiv:

- Identifiera och genomföra gemensamma E-SENS-piloter
- Koordinera resurser för ökad effektivitet och inflytande
- Genomföra workshop för att bättre förstå tekniska och legala utmaningar

För Sverige, Norge och Danmark är Öresund- samt Göteborg-Oslo-regionen intressanta områden eftersom det finns ett behov av e-tjänster över gränserna. En sekundär målsättning är också att utanför E-SENS hitta och etablera samarbeten.

Under 2013 har en nordisk baltisk operativ- och strategisk samverkansgrupp etablerats och de första mötena genomförts. Den operativa gruppen driver arbetet framåt och möten genomförts för både den operativa och den strategiska samverkansgruppen. Den operativa samverkansgruppen driver arbetet framåt och har bland annat identifierat pilotanvändningsfall, genomfört en riskanalys och utsett koordineringsansvariga per domän- och byggstensområde. Den strategiska

samverkansgruppen har bland annat till uppgift att hjälpa till att säkerställa resurstillgång till de gemensamma projekten.

Under 2014 fortsätter arbetet med att koordinera det nordiska deltagandet i E-SENS. Ett antal workshops kommer också hållas med utgångspunkt i användningsfall för nordiska piloterna för att bättre förstå tekniska och legala utmaningar i att skapa interoperabilitet. Man planerar också att genomföra en endagskonferens i samarbete mellan den nordiska och baltiska samordningsgruppen och eGovlab på Stockholm Universitet där de praktiska möjligheterna med E-SENS ska demonstreras.

3.3 E-SENS i Sverige

I Sveriges nationella E-SENS konsortium deltar ESV, Bolagsverket, Tillväxtverket, Kammarkollegiet, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Stockholms universitet och Lunds universitet. De här sju organisationerna bildar tillsammans det svenska konsortiet.

I uppdraget ingår att ESV ska leda det svenska projektet med övriga svenska myndigheter som deltar i E-SENS samt att samordna och koordinera det svenska deltagandet i projektet. ESV ska ge stöd till pilotprojekt för elektronisk handel samt medverka i arbetet med att vidareutveckla byggstenar från de befintliga LSPerna.

Målet med ett svenskt deltagande i E-SENS är att vara med och påverka utvecklingen av gränsöverskridande lösningar för elektroniskt informationsutbyte. Ett svenskt deltagande i E-SENS utgör ett sätt att förbereda svensk e-förvaltning på kommande direktiv och förordningar från EU-kommissionen. Deltagandet ska också bidra till att svensk e-förvaltning med koppling till E-SENS är informerad om val av olika standarder för att underlätta harmonisering av nationella lösningar.

Ett deltagande i E-SENS bör ske med utgångspunkt i ett nordiskt och baltiskt perspektiv. Genom att kraftsamla på områden som är intressanta för de nordiska och baltiska länderna bedöms förutsättningar öka för ett framgångsrikt genomförande och effektivt resursutnyttjande.

4 Svenskt deltagande, organisation och möten

Sverige är aktivt inom arbetsgrupper för domänerna inköp, hälso- och sjukvård och företagsrörlighet samt arbetsgrupper för byggstenarna transport av meddelande, riktlinjer för elektroniska dokument och processer, elektronisk legitimering och signering och säkerhetsfrågor samt test och följsamhet mot specifikationer. Dessutom deltar Sverige också i arbetsgrupperna för kommunikation och marknadsföring, förvaltning och långsiktig styrning samt juridiskt expertiscenter.

För att förankra E-SENS-deltagandet hos Svenska aktörer har ESV etablerat en referensgrupp och en expertgrupp. Referensgruppen består av deltagare från den offentliga sektorn som har ett intresse i arbetet och resultaten från E-SENS. Syftet med referensgruppen är att informera om E-SENS resultat samt inhämta erfarenheter och kunskap för att bidra till ett bättre resultat i E-SENS både från ett svenskt och europeiskt perspektiv.

Expertgruppen består av deltagare från den offentliga sektorn med teknisk och juridisk kompetens inom infrastrukturområdet. Syftet är att ge deltagarna möjlighet att träffa deras motsvarande experter från de nordiska baltiska länderna. Utgångspunkten i diskussionerna är de praktiska användningsfall Sverige avser att genomföra och vilka juridiska och tekniska utmaningar dessa medför.

5 Genomförda och kommande aktiviteter

Projektet har nu pågått i nio månader och nedan avrapporteras uppnådda resultat och kommande arbete uppdelat per arbetsgrupp.

5.1 Projektledning och administration

I denna arbetsgrupp är avsedd för ledning och samordning av hela E-SENS. Tyskland har rollen att leda E-SENS internationellt och det är endast Tyskland som får finansiering från denna arbetsgrupp.

Under 2013, avseende nationell koordinering och administration, har ESV lagt mycket resurser på att etablera en svensk E-SENS organisation och informera och engagera myndigheter som kan vara intresserade av eller beröras av E-SENS arbete. Under 2014 och framåt kommer ESV försätta att lägga mycket resurser på nationell koordinering för att säkerställa att Sveriges mål med deltagandet i E-SENS uppfylls.

5.2 Kommunikation och marknadsföring

Arbetsgruppen fokuserar på att skapa intresse och sprida information kring E-SENS, på både nationell och europeisk nivå.

Under 2013 har ESV genomfört följande aktiviteter:

- Utställare och föredragshållare på e-förvaltningsdagarna
- Skapat E-SENS-sektion på ESV:s hemsida
- Påbörjat arbetet med kommunikationsplan

Under 2014 planerar ESV att genomföra:

- Slutföra arbete kommunikationsplan samt integrera den i Sveriges arbete med E-SENS
- Delta på e-förvaltningsdagarna 2014
- Fortsätta informera om E-SENS för intresserade myndigheter och företag

5.3 Styrning och långsiktig förvaltning

Arbetsgruppen har ansvar för att identifiera en modell för överlämning av E-SENS resultat till förvaltning i CEF. För en effektiv spridning av resultatet behöver EU-kommissionen, medlemsstaterna och industrin samverka.

Under 2013 har Sverige har bland annat deltagit i följande aktiviteter:

- Utvärdering och förslag till modell för långsiktig förvaltning
- Metod för identifiering och mappning av E-SENS byggstenar

- Utvärdering av byggsten för transport av meddelanden. Denna utvärdering har gjorts tillsammans med Tillväxtverket, Bolagsverket och representant från E-delegationen.

Under 2014 planerar Sverige att delta i följande aktiviteter:

- Framtagande av business case för våra nordiska användningsfall
- Utvärdering av byggsten för elektronisk legitimering.
- Fortsatt arbete med att förbereda E-SENS för förvaltning efter projektets slut.

5.4 Juridiskt expertiscenter

Målet med denna arbetsgrupp är att se till att de lösningar som tas fram är förenliga med lagar och förordningar i de pilotande länderna och om det finns hinder identifiera dessa och rapportera till EU-kommissionen. Gruppen ska också hjälpa till med att analysera kommande direktiv och förordningar som kan påverka val av lösningar. På detta sätt kan E-SENS lösningar komma att underlätta för medlemsländer att implementera nya direktiv.

I arbetsgruppen ingår ett expertcenter med erfarna experter på legala frågor. Experterna kommer från olika medlemsländer och har specifik legal och rättslig kunskap inom ett eller flera av de olika områdena inom E-SENS. Från Sverige har experter nominerats inom elektronisk upphandling, elektronisk handel, företagsrörlighet och e-legitimering.

Under 2013 har arbetsgruppen fokuserat på att summera legala hinder som identifierats i de tidigare storskaliga LSPerna och håller nu på att planera arbetet för resterande tid i projektet.

Under 2014 bedöms denna arbetsgrupp få en större betydelse i takt med att krav för aktuella piloter identifieras och detaljeras. Sverige planerar att sammankalla till ett möte med svenska, nordiska och estniska legala och tekniska experter för att öka kunskapen om hur nationella lagar och EU-direktiv kan komma att påverka utformningen av lösningarna för våra nordiska användningsfall i E-SENS.

5.5 Domäner

Denna arbetsgrupp koordinerar arbetet med de fyra domänerna inom E-SENS. Domänerna är inköp, hälso- och sjukvård, rättsväsendet och företagsrörlighet.

Under 2013 har Sverige tagit fram mall för hantering av krav från domäner på byggstenar utifrån pilotanvändningsfall. Mallen används nu generellt inom E-SENS

domän- och byggstensarbete för att beskriva mål, avgränsning, användningsfall och krav.

Under 2014 planerar Sverige att stödja Grekland i deras arbete med att leda och samordna domänarbetsgrupperna. Målet är att tester för den första av tre pilotvägar ska inledas den 1 april 2014 och gå i produktion den 1 april 2015. Av Sveriges fyra pilotanvändningsfall bedöms företagsregistrering ligga med i den första pilottestvägen.

5.5.1 Inköp

Denna arbetsgrupp har i uppgift att etablera piloter inom elektronisk upphandling och elektronisk handel. Inom detta område har Sverige lång erfarenhet genom såväl nationella som Europeiska satsningar såsom SFTI, CEN WS BII 1, 2 och 3 och PEPPOL. E-SENS ger möjlighet till fortsatt expansion av tester mot nya länder med flera affärsprocesser.

Under 2013 har Sverige genomfört följande:

- ESV, Kammarkollegiet och Lunds universitet har tillsammans med Norge identifierat två gemensamma användningsfall, se nedan under deltagande
- Påbörjat arbetet med att i detalj beskriva syfte, mål och krav för hur dessa två piloter ska genomföras. Detta dokumenteras i en så kallat pilot blue print.

Under 2014 planerar den svenska gruppen inom detta område att genomföra följande aktiviteter:

- Slutföra krav på byggstenar till den 1 april 2014
- Förbereda genomförandet av piloter
- Informera och attrahera relevanta systemleverantörer om möjligheten att medverka i piloter

5.5.2 Hälso- och sjukvård

Denna arbetsgrupp har fokus på att identifiera och genomföra piloter inom områden som kompletterar de nu pågående satsningarna inom ramen för EU-projektet EPSOS.

Under 2013 har Sverige bidragit med utvärdering av de piloter som föreslagits vilka tyvärr ej är av intresse för Sverige. För att komplettera föreslagna piloter har Sverige bidragit med det nya pilotförslaget transferering av kostnader för vård utomlands. Detta förslag har presenterats för såväl hälso- och sjukvårds-arbetsgruppen inom E-SENS som för norska, finska, danska och estniska representanter för e-hälsa. Sverige och Danmark är intresserade av detta nya användningsfall och arbetar intensivt i E-SENS inom ramen för e-hälsa. Dock planerar man inte att genomföra några transaktioner under E-SENS projektiden för denna pilot. Målet med svenskt

deltagande är att säkerställa att den infrastruktur som E-SENS utvecklar också är anpassad att fungera i hälso- och sjukvårddomänen.

Under 2014 planerar den svenska gruppen att genomföra följande aktiviteter:

- Slutföra krav på byggstenar till den 1 april 2014
- Fortsätta att bidra med domän-expertis, i första hand genom att definiera och beskriva mål och krav. Detta inkluderar fortsatt kravdetaljerings och lösningsförslag rörande föreslagna piloter som involverar ersättning av vård utomlands - ett så kallat domän-övergripande pilotscenario (vilket involverar domänerna e-inköp och e-hälsa).

5.5.3 Rättsväsendet

Sverige deltar inte i denna arbetsgrupp.

5.5.4 Företagsrörlighet

Denna arbetsgrupp har i uppgift att etablera pilottester inom domänen företagsrörlighet. Området har en koppling till EUs tjänstedirektiv och den så kallade kontaktpunkten. I Sveriges fall företags sajten www.verksamt.se. Sveriges deltagande i arbetsgruppen bygger därför främst på ett samarbete mellan Bolagsverket, Tillväxtverket och Stockholms universitet. Från Stockholms universitet är det eGovlab från data- och systemvetenskapliga institutionen som deltar. Utöver dessa parter deltar även Skatteverket och E-legitimationsnämnden i mindre omfattning i projektet.

Under 2013 har Tillväxtverket i samarbete med Bolagsverket och Stockholms universitet arbetat med pilot för företagsregistrering. I den arkitektur de avser att använda kommer de nordiska länder som väljer att delta kunna få tillgång till ett antal olika e-tjänster i Sverige då upplägget är generiskt. De första sex månaderna av projektet har i huvudsak handlat om att upprätta en projektorganisation, utreda tekniska, juridiska och användarmässiga förutsättningar samt upprätta en testmiljö på eGovlab på Stockholms universitet, för att under december 2013 inleda en så kallad teknisk proof of concept. Förstudiefasen beräknas vara genomförd maj 2014.

Under 2014 förväntas arbetet fortsätta med bland annat pilotansökan för användningsfallet företagsregistrering, utvärdering av byggstenarna elektronisk legitimering, workshops nationellt och i Norden/Baltikum, vidare pilotförberedelser, framtagande av business case, deltagande i möten med pilotland (ännu ej beslutat men sannolikt Norge, Danmark, Finland och eller Estland), E-SENS-möten, gemensamma leverabler utifrån konsortieavtalet, design & arkitekturarbete, testarbete med mera.

5.6 Byggstenar

Syftet med denna arbetsgrupp är att ta fram de byggstenar som är nödvändiga för piloterna. En byggsten är oftast en teknisk specifikation eller standard som kan implementeras som en tjänst eller programvara. Inom denna arbetsgrupp utförs den konsolidering av byggstenar som de tidigare LSPerna tagit fram. I den första fasen i projektet har man fokuserat på att inventera byggstenar som redan tagits fram. Utvärdering av dessa har påbörjats. Parallellt i projektet har domängrupporna arbetat med att fånga och dokumentera domänspecifika krav. Det är tänkbart att alla byggstenar inte kan harmoniseras och konsolideras fullt ut på grund av exempelvis legala krav som är unika för en domän.

Arbetsgruppen är uppdelad i fyra så kallade kompetenskluster. Det svenska konsortiet har representation i samtliga kompetenskluster.

5.6.1 Transport av meddelande

Denna arbetsgrupp har ansvar för komponenter för meddelandetransport och tjänsteregister har identifierat en handfull byggstenar som nu är nödvändiga för att etablera en infrastruktur där myndigheter, företag och privatpersoner ska kunna utväxla information. Vid sidan av protokollstandarder specificeras också tjänsteregister, elektroniska kuvertformat, adresseringslösningar med mera. En svårighet som gruppen står inför är om strategin att en konsoliderad standardlösning verkligen passar i alla sammanhang. Affärskraven och de legala kraven som dokumenteras inom domänområdena kommer sannolikt få inverkan på strategin.

5.6.2 Riktlinjer för elektroniska dokument och processer

Elektroniska format är i allmänhet utformade för att specifikt stödja en viss domän. Formaten är också i allmänhet utvecklade inom en internationell standardiseringsorganisation. Men i några fall där format saknats har de tidigare LSPerna tvingats till nyutveckling och dessutom i några fall tagit fram parallella, motsvarande lösningar. Denna arbetsgrupp har nu påbörjat en harmonisering av sådana ekvivalenta, men tekniskt olika, format.

Parallellt arbetar man också med att beskriva de metoder som används för att beskriva:

- Mål och krav (affärskrav, legala krav)
- Processbeskrivningar
- Informationsmodeller
- Affärsregler
- Kodlistor
- Framtagning av XML-format

Även här har lutar sig domänggrupperna ofta mot vad som är etablerat internationellt (exempelvis inom e-hälsa eller e-handel) men avsikten är att projekt som står inför nyutveckling ska kunna få rekommendationer om vilka metoder som kan appliceras. Många e-förvaltnings- och öppen data-projekt i Europa kommer kunna dra nytta av rekommendationerna. E-delegationen som koordinerar motsvarande arbete i Sverige kommer titta på denna modell för att utvärdera om modellen kan användas även för deras arbete.

5.6.3 E-legitimering, elektroniska signaturer och säkerhetsfrågor

Denna arbetsgrupp arbetar med e-legitimering, signering och närliggande säkerhetsrelaterade frågor och kompletterar det arbete som utförs inom STORK. Arbetsgruppen har initialt haft ett extra fokus på lösningar för elektroniska signaturer och har undersökt hur frågan hanterats i tidigare projekt. Ambitionen är att ta fram en gemensam konsoliderad lösning.

5.6.4 Ramverk för test och följsamhet mot specifikationer

Arbetsgruppen för testramverk arbetar med att ta fram procedurer och rekommendera verktyg för att utföra tester. Testerna gäller exempelvis kontroll av att ett elektroniskt dokument är korrekt enligt syntaxregler men det inkluderar även kontroll av överföringsprotokoll. Arbetsgruppen utgår från ett standardiseringsarbete som har gjorts inom det Europeiska standardiseringsorganet CEN där ett projekt drivits för att ta fram specifikationer för testermethodik. Projektet kallas GITB (Global eBusiness interoperability test bed methodologies). Resultaten från projektet passar väl in i det arbetet och ramverket är applicerbart på samtliga domäner.

6 Risker

ESV genomför regelbundet riskanalyser i syfte att identifiera risker, som kan utgöra hinder eller hot mot projektets måluppfyllelse. Syftet med riskanalyserna är att kunna vidta nödvändiga åtgärder i god tid för att hantera och om möjligt eliminera identifierade risker.

Nedan följer en sammanställning över fem viktiga risker vi har identifierat i samarbete med det svenska konsortiet och den nordiska samordningsgruppen.

Riskbeskrivning	Åtgärd
E-SENS skapar för komplicerade lösningar	Arbeta för att följa upp de mål och krav som angivits som underlag för respektive domän-lösning (pilot). Peka på behovet av nytta och användar-stöd.
E-SENS får inte med sig användarna och industrin	Arbeta för att tidigt identifiera piloter som ger tidig nytta. Se till att rekrytera pilot-deltagare tidigt.
Fokus på tekniska lösningar istället för nyttogenerering	Lyft fram krav och basera val på faktiska behov. Arbeta utifrån realistiska mål.
E-SENS leverabler används inte i medlemsstaterna.	Att resultatet från E-SENS används är givetvis en avgörande framgångsfaktor; projektet behöver därför intensifiera de aktiviteter som stödjer ökad samverkan genom intern och extern kommunikation och informations-spridning.
Lågt engagemang från många deltagare	ESV planerar att etablera en grupp för nordiska beslutsfattare inom aktuella områden för att öka chansen för att de svenska pilotdeltagarna får en motpart i ett annat nordiskt land.

7 Redovisning av ekonomiskt utfall 2013

Nedan presenteras ESV:s prognostiserade intäkter och kostnader för 2013. Notera att även 2013 är en prognos då kostnader för december ännu inte är klara.

Tabell: Kostnader och intäkter för 2013

Benämning	Summa	Benämning	Summa
Personalkostnader	850 000	Anslag från regeringen	2 000 000
Konsultkostnader	1 400 000	EC bidrag	400 000
Övriga kostnader	200 000	Nordiskt ministerråd bidrag	50 000
Summa kostnader	2 450 000	Summa intäkter	2 450 000

8 Ökat resursbehov 2014 och framåt

ESV bedömer att ett deltagande i E-SENS är viktigt för Sverige för att framtidssäkra att uppgraderingar av motsvarande befintliga nationella infrastruktur görs med kunskap om de Nordisk/baltiska och europeiska motsvarande satsningarna. Arbetet kräver dock en omfattande koordineringsinsats nationellt som inte motfinansieras av EU-kommissionen i den utsträckning ESV hade räknat med. ESV äskar därför att anslaget för E-SENS ökas från 2,5 miljoner till 3,0 miljoner för 2014. Behovet för 2015 bedöms också vara 3,0 miljoner.

Ordlista

CEF: Connecting Europe Facility är EU-kommisionens finansieringsinstrument för bland annat området digital infrastruktur där E-SENS:s byggstenar är tänkta att förvaltas långsiktigt. CEF startar 2014 och pågår till 2020.

CIP: Competitiveness and Innovation Programme. Ett program som syftar till att öka innovations- och konkurrenskraft genom bättre interoperabilitet inom EU, främst inom offentlig sektor.

E-CODEX: E-Justice Communication via Online Data Exchange. LSP inom området e-rättsinformation.

EPSOS: European patient Smart Open Services. LSP inom området e-hälsa.

PEPPOL: Pan-European Public Procurement Online. LSP inom området e-inköp.

SPOCS: Simple Procedures Online for Cross-border Services. LSP inom området företagsrörlighet ("Business Lifecycle").

STORK: Secure Identity Across Borders Linked. LSP inom området e-ID och e-signaturer.

WP: Work Package, arbetsgrupp - indelning av E-SENS.

E-SENS: Electronic Simple European Networked Services - projektnamnet för E-SENS.

Öppna standarder: En standard brukar betraktas som öppen om den tagits fram och förvaltas enligt ett antal vedertagna kriterier som möjliggör transparens, leverantörsoberoende m.m.

Pilot Blueprint: Begrepp som används inom E-SENS för att beskriva mål, omfång och krav för hur en pilot ska genomföras och vilka byggstenar som ska användas.

Direktiv: Samling riktlinjer som underlydande myndigheter måste rätta sig efter. Vanligt i EU-sammanhang där EU anger vilka mål medlemsländerna ska uppnå, men de får själva bestämma tillvägagångssättet.

Förordning: Bindande regler som beslutas av regeringen. I EU-sammanhang en rättsakt som gäller alla medlemsländer, företag, myndigheter och medborgare.

Domän: en domän definieras som ett verksamhetsområde, t ex e-hälsa och företagsrörlighet.

Byggsten: en byggsten är ett tekniskt element i form av en lösning eller en specifikation som ger stöd inom en domän eller för en horisontellt orienterad funktion (t ex e-faktura). Det finns olika typer av byggstenar - högnivå-byggstenar (High Level Building Blocks, HBB), arkitekt-byggstenar (Architectural Building Blocks, ABB) och lösningsbyggstenar (Solution Building Blocks, SBB).

Domäner

- Inköp (elektronisk upphandling och elektronik handel): Pilotområde där processer kring elektronisk upphandling och beställning införs och testas över landsgränser. Exempelvis utväxling av elektroniska anbud, kataloger, order och fakturor.

- Hälso- och sjukvård: Pilotområde där processer för exempelvis transferering av kostnader för vård utomlands ingår
- Rättsväsendet: Pilotområde där processer för utväxling av rättsinformation över landsgränser ingår.
- Företagsrörlighet: Pilotområde där tjänster definieras för exempelvis registrering av företag i annat land.

Byggstenar

- Transport av meddelande: Ett antal byggstenar används i samverkan för att etablera en meddelandeutväxling exempelvis transportprotokoll och adressregister.
- Riktlinjer för elektroniska dokument och processer: Två typer av byggstenar tas fram. Dels definieras byggstenar för metodik (arbetssätt) som beskriver hur elektroniska format och processer ska dokumenteras. Dels beskrivs existerande elektroniska format såsom e-faktura eller e-recept som byggstenar.
- E-legitimering, elektroniska signaturer och säkerhetsfrågor: Byggstenar som används vid införande av e-legitimering, e-signaturer mm.
- Ramverk för test och följsamhet mot specifikationer: Byggstenar som används för etablering av tester, främst med fokus på kontroll av att testobjektet följer standard. Exempelvis testbänk för att kontrollera att överföringsprotokoll fungerar eller kontroll av att en e-faktura är korrekt formaterad.

ESV gör Sverige rikare

–Vi har kontroll på statens finanser, utvecklar ekonomistyrningen och granskar Sveriges EU-medel.

–Vi arbetar i nära samverkan med Regeringskansliet och myndigheterna.